

ОПИТА НА СТРАНИ ОТ ОТ ЕС

ОБУЧИТЕЛЕН МАТЕРИАЛ ЗА ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ

Проект № BG05SFOP001-2.009-0089-C01 „Активни граждани на община Сатовча”

Пряката демокрация се свързва с възможността гражданите сами да решават политически и икономически въпроси. Използват се три основни форми на пряка демокрация: **референдум, общо събрание на населението и гражданска инициатива.**

От своя страна задължителните референдуми се различават от не задължителните, защото имат различна тежест в обществото.

Референдумите, които не са задължителни се възприемат по-скоро като възможност за гражданите да повдигнат важни обществени теми, а не като легитимиране на важни законодателни предложения.

Самата дума „референдум“ е с латински корен и означава пряко гласуване, при което цялото население на дадена държава с право на гласуване трябва да одобри или отхвърли дадено предложение. То може да бъде нова конституция, конституционна промяна, закон, отзоваване на избран служител или определено правителствено решение. Референдумът е инструмент за пряка демокрация в широк мащаб. Референдумът може да бъде национален или местен, задължителен или факултативен, императивен или консултативен, частичен, вариантен.

В България е регулирана със Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление от 2009 г. /обн. ДВ. бр.44 от 12 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.100 от 21 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.9 от 28 Януари 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.42 от 5 Юни 2012г., изм. ДВ. бр.20 от 28 Февруари 2013г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 Март 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.56 от 24 Юли 2015г., изм. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2019г./ Както и в повечето други държави, у нас законът предвижда три форми за пряко участие на гражданите: референдум (на местно и национално ниво); общо събрание на населението и гражданска инициатива. След приемането на Регламента на ЕС № 211 от 2011 г. през 2012 г. и у нас в закона е добавена и възможността за провеждане на европейска гражданска инициатива.

Законът се опира на четири основни принципа: свободно изразяване на волята; общо, равно и пряко участие с тайно гласуване; равен достъп до информация по поставения въпрос и

еднакви условия за представяне на различните становища.

Чл. 4. на закона изисква отседналост от минимум 6 месеца за гласоподавателите само на местно, а не и на национално ниво.

По силата на закона финансирането на националните и местни референдуми се поема съответно от националния бюджет и от общинските бюджети.

Според закона решенията от местния референдум не подлежат на последващо одобрение от съответния Общински съвет. Общинският съвет може само да приеме съответен акт за изпълнението на решението от референдума.

Съгласно чл. 7 от закона Централната изборителна комисия изпълнява функциите на Централна комисия за произвеждане на национален референдум. Районните изборителни комисии за произвеждане на избори за народни представители изпълняват функциите по организирането на национален референдум на територията на изборните райони. При произвеждане едновременно на национален референдум и общи избори за общински съветници и кметове общинските изборителни комисии изпълняват функциите по организирането на националния референдум на териториите на общините

Според чл. 31 от закона Общинският съвет има право да редактира поставените въпроси за референдум, без да променя техния смисъл. Някои анализатори смятат, че по този начин на Общинския съвет се дава власт, която може още на това ниво да опорочи идеята за референдум чрез манипулативно

редактиране на въпросите или тяхното неясно формулиране. Същевременно е възможно общинските съветници да решат да не приемат предложението за референдум, освен ако то не е инициатирано от кмета на общината.

Но ако законът предвижда възможност за обжалване на решението за отказ от произвеждане на референдум пред съответния административен съд, то одобрението на бюджета за референдума е изцяло в ръцете на общинските съветници, които могат да окажат някакво влияние или да опорочат идеята. Оказва се, че субективния фактор играя голямо роля /в случай общинската администрация или кмета/ при провеждането на тази форма на участие на гражданите.

След промените в закона от 2015 г. предложението от референдума е прието, ако са гласували не по-малко от 40 % от избирателите и повече от половината от гласувалите са подкрепили предложението. Тук отново има противаречия, защото някои анализатори настояват, че у нас има много общини с избиратели, които съществуват само по списък, но отдавна живеят извън страната и изобщо не участват в избори. Много често при избори избирателната активност не успява да достигне 50% от списъчния състав. Затова се отправят предложения за база да се приемат не регистрираните в списъците избиратели, а гласувалите на последните местни избори. Например, на последните местни избори през 2015 г. за страната избирателната активност на първи тур е малко над 50 %, а на втори тур едва прехвърля 40%. При положение, че има общини с много висока избирателна активност от по 80%, има и

такива, които остават на нива от около трийсетина процента.

В този смисъл ал. 3 на чл. 41 от закона овластява гражданите в по-голяма степен, защото при провеждането на референдум едновременно с местни избори, референдумът се зачита, ако предложението е прието от повече от половината от подадените действителни гласове за общински съветници в дадената община. С настъпването на демократичните промени в община Сатовча не са иницирани и провеждани референдуми.

За разлика от референдума, **гражданската инициатива** е доста по-облекчена процедура и в Община Сатовча се прилага доста по-често и с по-високи нива на успеваемост през последните години. За организиране на местна гражданска инициатива са необходими 50 граждани от съответното населено място, които имат избирателни права.

Гражданската инициатива има много по-слаба сила от референдума, тя разчита повече на общественото мнение, медиите и апелира към морала на отговорните институции, защото подписката от гражданите се внася за разглеждане в съответния орган на местното самоуправление или на областните структури, но няма задължаващ характер. Въпреки това, подписките при гражданските инициативи са силен и доста по-евтин инструмент за пряко участие на гражданите, защото успяват да акумулират граждански ресурс за натиск в кратки срокове по наболели обществени проблеми и да обострят гражданските сетива по наболели проблеми на обществото.

Третият инструмент за пряко участие на гражданите в местното самоуправление, който предвижда българското

законодателство е **общото събрание на населението**. По закон този инструмент е приложим само за малки общини, кметства, квартали и населени места с население до 10 хил. жители. Става въпрос за население, а не за избиратели. Това означава, че ограничението е още по-голямо, защото, ако не броим децата и младежите под 18 години, избирателите могат да паднат до няколко хиляди.

Освен по инициатива на кмета и общинския съвет, общото събрание на населението може да се свика и по инициатива на една петдесета (но не по-малко от 20 души) от гражданите с избирателни права в съответната община или населено място. Това е доста достъпна практика. Общото събрание се провежда с падащ кворум и ако в началото не се явят една четвърт от гражданите с избирателни права, събранието може да се отложи с един час и се приема за легитимно, ако в него участва поне една десета от гражданите с избирателни права. Трябва да подчертаем, че общото събрание може да реши гласуването да е тайно или явно. Някои анализатори обръщат внимание, че възможността за

явно гласуване противоречи на принципите на самия закон и може да е предпоставка за манипулиран вот в населени места, където хората се познават и обикновено са зависими от кмета.

Изпълнението на решенията на общото събрание е вменено като задължение на кмета. Законът предвижда възможност за

обжалване на законността на общото събрание и на мълчалив отказ на кмета за свикване на общо събрание, но няма предвиден механизъм за обжалване на изпълнението на решенията на общото събрание от страна на съответния кмет.

Така при хипотеза за напрежения между кмета и населението е мислимо протакане на изпълнението на решенията от страна на кмета или пък тяхното опорочаване, а законът не предвижда възможност за намеса нито на съда, нито на областната администрация при подобни недобронамерени действия.

Колкото по-голям залог имат гражданите, толкова по-мотивирани са да участват в политическия живот и да гласуват. В този смисъл и в референдумите участват по-образованите и по-заможните хора.

Статистическите данни от изборите в Швейцария показват, че колкото по-значима за обществото е дадена тема, толкова по-малка е вероятността за изкривяване на резултатите в полза на политиците, защото повече хора се мобилизират да гласуват. И обратното – политиците имат доминиращо въздействие по най-баналните теми, които не предизвикват сериозен обществен интерес.

Основната критика към пряката демокрация е в това, че инициативата за референдуми обикновено не идва от самите граждани, а от добре подготвени и заинтересовани лобисти и групи за натиск .

Но проучванията показват, че инициативите за референдуми по някои от най-важните теми не идват от платени лобисти, а именно от групи от граждани или отделни индивид, които са силно мотивирани поради личен негативен опит, ценности или каузи.

Направените многобройни проучвания показват, че особено на местно ниво, практикуването на пряка демокрация се оказва по-ефективно и по-ефикасно, новите идеи се прокарват по-лесно на местно ниво, където се практикува пряка демокрация, отколкото там, където възможностите за пряко участие на гражданите са редуцирани.

Една от ключовите теми, които се обсъждат във връзка с пряката демокрация е влиянието ѝ върху икономическото развитие на страните. Проучванията показват, че колкото по-развита е пряката демокрация, толкова повече икономическите показатели са по-добри. При развити форми на пряка демокрация в обществото е възцарено спокойствие, съмненията за корупция и конфликт на интереси, за сделки на тъмно са в по-малка степен.

Целта на настоящия доклад е фокусирана върху конкретни модели за пряко участие, механизми за вземане на решения, процедури за работа, форми за търсене на обратна връзка, принципи на работа в различни страни от ЕС. Разгледни и анализирани са примери от страни в ЕС със сходни демографски характеристики, гражданска култура и нормативна рамка като България, за да може избраните примери да притежават потенциал за практическа приложимост и в България. Целта на доклада е да се даде изходна позиция за гражданите при анализирането и обсъждането на темата за прякото участие на гражданите в процесите на формулиране на приоритети и

провеждане на публични политики на местно ниво у нас. Същевременно ще се повиши чувствителността на заинтересованите страни към социалния контекст, който прави ефективни моделите за пряко участие – ролята на публичността и гражданското общество.

В Германия участието на обществеността на местно равнище се осъществява в рамките на местното самоуправление, както е гарантирано в основния закон. Възможностите за участие са разнообразни и се регламентират от местните власти на тяхна отговорност. Без да са обвързани от време или място, съвременните телекомуникационни технологии предлагат по-широк достъп за участие. По традиция, участието на обществеността е под формата на публични събрания, например, на детски или младежки парламенти, но съществуват и други възможности, като референдум, петиции, жалби, и обществени консултации.

Като правило гражданите на Германия имат следните конкретни права:

- правото да излизат с предложения и да правят оплаквания;
- правото да бъдат уведомявани за заседанията на съвета и комисиите и правото да задават въпроси на членовете на съвета и комисиите;
- гражданите, притежаващи специални умения, могат да бъдат избирани в комисии;
- право на петиции и вземане на решения от гражданите;

- правото с тях да се консултират по отношение плановете за развитие;
- създаването на консултативни съвети (например консултативни съвети за чуждестранни граждани или съвети на възрастни граждани);
- граждански събрания (в по-малките райони на местните власти).

В Германия във всички региони кметовете се избират непряко от гражданите и имат едновременно административни и политически функции.

Гражданските събрания, проучванията на общественото мнение, обществените петиции и вземането на решения от гражданите, референдумите, правото на петиция и правото на мнение по въпросите на градоустройството са все форми на пряко участие на гражданите в управлението, използвани в много европейски държави (Австрия, Италия, Великобритания и други).

В много страни от Централна и Източна Европа единственият начин за гражданско участие в управлението е чрез присъствие на заседанията на съвета и комисиите (където на гражданите може да бъде разрешено или забранено да си изказват).

Заслужава си да се отбележат и гражданските форуми, създадени във Великобритания с цел да съветват членовете на избраните съвети. Във Великобритания се води усилен дебат по

въпроса за участието на гражданите в управлението на общините и районите на местните власти.

Съществуват планове за модернизиране на местното самоуправление на база широкообхватни консултации. Една от целите е да започне да се гледа на представителите на обществеността не само като на клиенти и потребители, но също така и като част от обществената политика и те да бъдат включени в решаването на общинските проблеми. Така например Голяма община Манчестър създаде няколко форума за обсъждане на въпроси, засягащи околната среда, инвалидите и младежите, проблемите на безопасността. Асоциацията на местните власти във Великобритания подкрепя и въвеждането на референдуми. Законодателството за местните власти в Долна Австрия дава на гласоподавателите в районите на местната власт така нареченото право на инициатива .

Това право се упражнява с внасянето на предложение за инициатива, подписано от толкова гласоподаватели, колкото са били гласовете, необходими за получаване на място в съвета на последните избори. Хората упражняват правото си на инициатива, за да изискат предприемането на мерки в интерес на общината или на отделни райони.

- Пряка демокрация: Местните и областните наредби на провинциите предоставят регулаторната рамка за референдумите. Съществуват различия между провинциите по отношение броя на необходимите подписи, срокове и предмет на

референдумите. Делът на избирателите с право на глас, които трябва да одобряват инициативата за референдум, варира за различните провинции между 3% и 15%. Повечето провинции не определят краен срок за събиране на необходимия брой подписи, но някои имат срокове с продължителност от два до шест месеца. Въпросите, по които може да се проведе референдум, са различни за различните провинции: някои провинции не позволяват референдуми по бюджетни местни нормативни актове, такси, налози и планиране на земеползването. В Долна Саксония, например, е възможно гражданите с право да гласуват в общината да отзовават пряко избрани кметове и окръжни изпълнителни директори, както и да анулират нормативни актове приети от местната власт. Искането за отзоваване се взема на заседание на местния представителен орган с три четвърти от неговите членове и в допълнително заседание, което не може да е по-рано от две седмици – също с мнозинство 9 от три четвърти от членовете на местния представителен орган. След това, имащите право на глас в общината могат да гласуват. В

допълнение към референдумите, Долна Саксония предвижда също така и възможност жителите на общината да поискат от избраните местни представители да вземат отношение по конкретен проблем в публична среща.

За разлика от други провинции обаче, Долна Саксония не изисква местните власти да вземат решение по въпроса. Жителите, които са навършили 14-годишна възраст, имат право да подават такива

петиции. Петициите могат да се отнасят само до въпроси в обхвата на компетентност на общината. Броят на подписите, необходими за да бъде приета петицията, се различава в зависимост от големината на общината.

- **Обществени обсъждания:** Обществените обсъждания се използват на всички равнища на управление, подпомогнати от Интернет платформи за участие и обсъждане. Съществуват много различни формати за участие на местно равнище, например по конкретни въпроси, като бюджети или развитие на общините. Много общини предлагат дискуссионни платформи за идеи, коментари и жалби от страна на обществеността. Общественото участие е задължително при планирането на местното земеползване, защото плановите документи трябва да бъдат на разположение за публична проверка.

- **Обществен посредник:** Някои провинции са назначили омбудсмани за подпомагане на комисиите по петициите. Задача на омбудсмана е да защитава правата на гражданите спрямо държавните институции и публичната администрация и да консултира гражданите по социални въпроси. За тази цел бяха приети специални закони. Много агенции също са определили лица за контакт с обществеността. Германия няма законодателство за назначаване на омбудсмани на местно равнище, но местните власти могат да решат дали да го направят

на своя отговорност в рамките на местното самоуправление. Много градове, общини и области имат омбудсмани.

- Електронно правителство и отворени данни: По-голямата прозрачност играе ключова роля в насърчаването на гражданското участие в Германия. Един от елементите на прозрачността са отворените данни, което означава предоставянето на правителствени данни за повторна употреба. Германия има централен интернет портал за федералните, щатските и местните правителствени данни в стандартен формат (GovData, www.govdata.de).
 - Достъп до обществена информация: Също така, Законът за свобода на информацията създава безусловно право на достъп до официална информация, съхранявана от федералните агенции. Съгласно закона, заявителите имат право да получават информация или да преглеждат документацията. Правото на достъп се прилага за всички, независимо дали те са пряко засегнати или не, но може да подлежи на ограничения, по-специално за защита на обществени и частни интереси.
- Институцията трябва да информира заявителя за причината поради която не предоставя достъп до информацията. Повечето провинции имат сходни закони в тяхната област на правомощия.
- Граждански жалби: Редът за подаване на жалби гарантира, че всеки гражданин може да подава молби или жалби до

отговорните институции и до законодателната власт в съответствие с член 17 от Основния закон. И германският Бундестаг, и парламентите на провинциите имат комисии по жалбите. Съгласно Основния закон, правото на жалба се отнася до всички публичноправни институции и по този начин и до общините. По отношение на въпроси от местно значение, гражданите могат да се обръщат директно към местните власти, съставени от избрани представители (местни и областни съвети). Венецианската комисия към Съвета на Европа от години препоръчва на националните държави премахване на кворумите за признаване резултатите от референдумите или в краен случай-използване на кворуми до ниво 20%.

- **Обществен посредник:** Парламентът на **Румъния** назначава национален Омбудсман, който е отговорен за гражданите от цялата страна. Седалището на институцията Омбудсман е в Букурещ, но също така разполага и с 14 териториални офиса. Освен физически, гражданите могат да отправят своите петиции към Омбудсмана по телефон (от 2002 г.) и по електронна поща (от 2004 г.). Официалната Интернет страница на институцията дава обширна информация за правата на гражданите, компетенциите на Омбудсмана, и процеса на отправяне и разглеждане на петиции

Гражданите в **Чехия** имат възможността да иницират местни и регионални референдуми. Законът за местните референдуми гласи, че референдум може да бъде инициран от общинския съвет или от граждански комитет подкрепен с подписка от най-малко 6% до 30% от жителите на общината с право на глас, в зависимост от

големината на общината. Референдумът може да се проведе по въпроси, отнасящи се до сферата на собствени компетенции по самоуправлението, с изключение на бюджетни въпроси, регионални органи (създаване, устройство, промени, отзоваване), подзаконови нормативни актове или случаи, когато регионален референдум по същия въпрос е бил проведен в последните 24 месеца. Резултатите от референдума са валидни в случай че в него са участвали най-малко 35% от местните жители с право на глас.

Белгийският Закон за общините регулира формите на гражданско участие в местното самоуправление на страната. Общинският съвет може, по собствена инициатива или по искане на жителите на общината, да се консултира с тях по всички въпроси от общински интерес, с изключение на лични проблеми и въпроси, свързани със счетоводството, общинските данъци, таксите, многогодишния план, бюджета и промените в бюджета. Резултатите от допитването не са обвързващи. Инициативи за референдум, произтичащи от жителите на общината, трябва да бъдат подкрепени от най-малко 20% от жителите на общини с по-малко от 15 000 жители, 3000 жители в общини с население 15 000 – 30 000, или 10% от жителите на общини с над 30 000 население. Същите изисквания важат и за минималния кворум за валидност на местния референдум. Също така, Законът предоставя възможността на минимум 20 граждани на общината, навършили 16 години, да представят на общинския съвет свое искане или

предложение. Отделно от това, Фламандският парламент е приел редица законодателни мерки, насочени към насърчаване и засилване участието на гражданите на местно равнище в своите общини. Членове 197 - 200 от Закона за общините на фламандския парламент от 15 юли 2005 г. (FRAM) съдържат мерки, които целят да повишат гражданското участие на общинско ниво. Те задължават общинският съвет организира по закон система за разглеждане на жалби, както и да предприема инициативи, за да гарантира ангажираността и участието на гражданите и на целеви групи в подготовката, изпълнението и оценката на предоставянето на общински услуги.

Жителите на общината 7 имат право – при определени условия – да поискат предложения и въпроси, свързани с общинските политики и предоставянето на услуги, описани в мотивирано изложение, да бъдат включени в дневния ред на общинския съвет. Отделно, всеки гражданин има право да внесе до общинските власти писмени петиции по въпроси от компетентността на общината, подписани от едно или повече лица.

- **Достъп до обществена информация:** Законът за общините също регламентира навременното публикуване на информация от страна на местните власти. Той предвижда предварително обявяване на сайта на общината, както и на публични места в общината, времето, мястото и дневния ред на предстоящите заседания на общинския съвет. Общините са задължени да

публикуват и разпоредбите на общинския съвет, както и плановете си за развитие, устройство на територията, бюджетите и отчетите си.

- **Обществени консултации:** По искане на общинския съвет, могат да бъдат създадени и консултативни съвети, които да провеждат общи събрания на местното население, с цел събиране на мнения и препоръки по конкретни въпроси. Законът за общините също предвижда възможността част от общинския бюджет да бъде предоставен на инициативни граждански групи или на квартални съвети, за реализиране на конкретни дейности.

- **Обществен посредник:** Назначаването на омбудсман (обществен посредник) за Фламандския регион е задължително, предвидено в Закона за омбудсмана от 7 юли 1998 г. Омбудсманът се назначава от фламандския парламент, без процедура на обществена консултация. Мандатът е 6 години, а един и същ може да служи не повече от два мандата, независимо дали са последователни или не. Функциите на омбудсмана са да разглежда жалби на гражданите, да сезира компетентните органи, да прави предложения и препоръки, и да наблюдава спазването на моралните и нравствените задължения на членовете на фламандския парламент. Предвидена е и възможност за назначаване на общински омбудсман, но това става по самостоятелно решение на съответната местна власт.

- **Електронно правителство:**

Относно електронното правителство, различни общини са предприели законодателни и други мерки за насърчаване използването на информационни и комуникационни технологии за улесняване участието на гражданите в местното управление, например по отношение на придвижването на жалбите и други.

Конституцията на **Естония** предвижда провеждането на национален референдум. Съгласно член 162, предложенията за промяна в глава I и XV на Конституцията задължително трябва да бъдат подложени на национално допитване. Други конституционни промени, както и въпроси от национално значение също могат да подлежат на референдум, но не е задължително. Референдуми не могат да бъдат провеждани по въпроси касаещи бюджета, финансовите облигации на държавата, данъчната политика, ратифицирани международни договори, извънредно положение, или националната сигурност. Резултатите от всички референдуми са с обвързващ характер.

Законът за местното самоуправление (ЗМС) гласи, че гражданите на всяка община или населено място имат правото да участват в местното самоуправление. Основният инструмент за пряко гражданско участие на местно ниво е гражданската инициатива. Според чл. 32 от ЗМС, гражданите могат да променят или анулират местно законодателство, чрез гражданска инициатива, подкрепена от минимум 1% (но не помалко от 5 жители) от местното население с право на глас. Местният изпълнителен орган е задължен да разгледа и обсъди предложенията на гражданите в срок от 3 месеца, като на своето заседание трябва да покани и представител от гражданската инициатива.

- Електронно гласуване: Естония е първата страна в света въввела всенародно гласуването по Интернет. Системата за електронно гласуване се разработва от 2002 г., и стартира пилотно две години по-късно. През 2005 г. за първи път се използва на избори за

местни общински съветници, а през 2007 г. естонците стават първите граждани в света, които гласуват електронно на парламентарни избори. От 2011 г. гражданите могат да се регистрират за гласуване и чрез мобилни устройства. Популярността на електронното гласуване постоянно набира сили. През 2009 г. на европейските избори, 15% от гласовете са били пуснати онлайн, докато само две години по-късно, на парламентарните избори, процентът се е качил до 24.3%. На последните избори за Европейски парламент, една трета от гласоподавателите са избрали опцията за гласуване по Интернет, от 98 различни държави. В световен мащаб, Естония служи като водещ пример и пионер в тази сфера.

15 • Проучване на гражданското мнение: Друга форма на гражданско участие на местно ниво са проучванията на мнението. Общинският съвет има правото да организира и проучване на мнението на местното население по важни въпроси свързани с местното самоуправление. При промени в името или територията на дадена община или населено място, местният орган е задължен да проучи публичното мнение предварително. При изготвянето на общински план за развитие (на всеки 4 години), местният орган трябва да гарантира включването на всички заинтересовани страни в процеса.

Всички заседанията на общинския съвет са публични, освен когато въпросите за обсъждане са обект на държавна тайна според законодателството.

- Обществени консултации: Правителството на Естония е

изготвило специален „Кодекс на добрите практики за публично ангажиране“, с препоръки и принципи за включването на гражданите в процеса на вземане на решения. Той е публично достъпен на официалния сайт на правителството. Според този документ, основните механизми за включване на гражданите в управлението на страната са информирането, консултирането, и участието. Освен чрез навременното публикуване на информация относно предвидените законодателни промени, правителството и институциите се ангажират също така адекватно да проучат публичните настроения, както и пряко да включат заинтересованите страни под формата на съвместни работни групи. Включването на заинтересованите групи цели да повиши легитимността на решенията.

В рамките на ЕС съществуват примери за добри практики на гражданско участие в процеса на вземане на решения, както на местно, така и на национално ниво. Те са групирани в две основни категории – практики, свързани с провеждането на консултативни процеси и практики, свързани с прилагане на инструментите на пряката демокрация. Последният пример („Бюджетиране с участие на гражданите в Сопот, Полша) съчетава и двете категории.

Практики, свързани с провеждането на консултативни процеси:

- Граждански консултативни съвети в Тимишоара, Румъния: По инициатива на тогавашния кмет на града, през 2003 г. се създават Гражданските консултативни съвети. Моделът е заимстван от френския град Мулхаус, побратимен с Тимишоара. Целта на тези

съвети е да се подобри диалога между гражданите и местните управляващи, чрез навременното установяване на проблемите и нуждите на гражданите в отделните квартали / райони. Днес има 20 действащи Граждански консултативни съвета, разделени по квартали и райони, които обхващат цялата територия на града. Във всеки от тях могат да членуват между 7 и 50 души, които живеят или работят в съответния квартал или район.

Гражданските съвети нямат правен статут и се финансират с публични средства. Членовете им се срещат периодично за да обсъждат най-належащите проблеми, които се нуждаят от решение, и информират местната власт за това.

Проблеми, произтичащи от гражданите и гражданския сектор у нас и в страните от ЕС:

- Липса на доверие на гражданите в местната власт. Липсата на доверие е в основата на взаимодействието. Ако то не бъде възстановено там където е загубено не може да се очаква засилване на гражданската активност. Липса на доверие на гражданите в гражданските организации. НПО са откъснати от гражданите. Липсва представителност и легитимност на самите организации. Често те са приемани, като приближени и създадени да обслужват властта. Незаинтересованост и пасивност на гражданите. Резултат от загубеното доверие и ограничените правомощия на местната власт е незаинтересоваността от нейните действия и гражданската пасивност.

- Смисъла от участието не може да бъде ясно артикулиран за да мотивираме гражданската активност и енергия. Силно фрагментиран граждански сектор, зависим от външно финансиране. Необходимостта от консолидация е видима, но дълго време не се случва. Липсата на яснота, кой, кого представлява води до затруднения сред местната власт да намери истинския и надежден партньор.
- Непознаване на нормативната уредба. Ниска степен на информираност и експертност. Ефективното участие на НПО в процесите на вземане на решения на местно ниво е възпрепятствано от липсата на експертност и непознаване на нормативната уредба. Особено в малките общини това е проблем, който затруднява взаимодействието.
- Проблеми, произтичащи от местната власт: Липсва разбиране за важността на диалога между властта и гражданите. Увлечени в решаването на ежедневни оперативни въпроси, свързани с предоставянето на базисни услуги, местните власти понякога не намират за важно да търсят постоянния контакт с гражданите. Често е налице подценяване на гражданския потенциал за подкрепа на местното развитие. Неумение на местната власт за диалог с гражданите. Дори когато е налице желание за работа с гражданите това се оказва трудно, защото не всички представители на местната власт притежават умения за това.

- Инвестирането в обученията и други форми на придобиване на знания, понякога не е достатъчно за преодоляване на тези слабости, когато липсва желание за диалог с гражданите.

Демократичното управление има една основна цел – да повишава качеството на живот на хората. Затова основна задача на публичната власт на местно ниво е с дейността си да отговаря в максимална степен на справедливите очаквания на гражданите, да зачита техните права и широкия обществен интерес. Непрекъснато трябва да се модернизира управлението и администрацията и да се скъси неоправдано голямата дистанция между органите на властта и гражданите. Когато местните органи управляват добре обществеността е активна и ангажирана; повишава се доверието към общинската управа, общинския съвет и общинската администрация; публичните ресурси се ползват по-добре и се постигат по-добри резултати. Доброто управление е гаранция, че всяка местна власт може да се справи с многобройните си сложни задължения ефективно, в най-добрия интерес на общността и то по прозрачен, отговорен и справедлив начин. Задълженията на публичната власт към гражданите надхвърлят изискванията на конкретните нормативни разпоредби. Тя трябва да е гъвкава, да се приспособява към променящите се потребности и изисквания на съвременния икономически и социален живот, и най-вече към растящите нужди на гражданите.